

Dezinformace

DEZINFORMACE! To je něco! Opravdu na programu dne. Odevšad nás varují před dezinformacemi, často dokonce s návodem, kde a kdo je rozšiřuje, a komu bychom tedy opravdu neměli věřit! Už jen čekám, až vznikne nějaký ten úřad pro dezinformace (tedy Orwellovo Ministerstvo pravdy). Nuže, co to tedy ty dezinformace jsou?

Obávám se, že to nebude tak lehké stanovit. Měly by být asi nějakým protipólem informace. Takže se nejprve podívejme na to, co to je informace.

Latinské *in-formatio* znamená vlastně utváření, formování zevnitř, a je to slovo, jež souvisí se středověkou mystickou praxí. Je blízké pojům *re-formatio* a nakonec i samotnému *formatio* (které se ovšem jako jediné z nich dá chápat čistě filosoficky, jako dodání formy něčemu, co ji nemělo - a to samozřejmě pochopeno abstraktně, neboť žádná reálná věc v "podnebesí" nemůže být *informis*, bez formy). *Reformatio* znamená ve středověkém úzu především nápravu; nápravu mravů (a víry). A to jak u jednotlivce, tak u širšího společenství (například klášterního), tak u celého křesťanstva, potažmo křesťanského světa. *Informatio* je tak zvnitřněním, vnitřním procesem, jenž odpovídá - spíše vnějškové pojetému - *reformatio*. Je to jakési nakonfigurování nitra určitým způsobem, a to v době, která si - na rozdíl ode dneška - velice váží intelektu, může zhusta znamenat určité *poznání*, ať už je jeho zdroj mystický či nikoli. Něco jsem nevěděl, anebo nevěděl dobře; když se mi však dostalo takového vnitřního popudu (*informatio*), ustrojení mé duše se přestavělo a může mnohem lépe chápat, co dříve nechápalo. Mohli bychom tedy velice zhruba říci, že *informace* je zvnitřněný a asimilovaný vnější popud, něco, co pochází z vnějšku a vyvolává v nás závažné účinky, v jejichž důsledku my sami vnímáme jinak. V moderní době ovšem tuto šíří původního významu silně omezujeme pouze na popudy kognitivního charakteru vypouštějící z ní podněty například morální, tvůrčí, umělecké a mystické.

Také v moderní době často hovoříme o *genetické informaci* a to je vskutku informace v pravém smyslu slova. Nejlépe je to vidět na viru: Když se viru podaří vniknout do buňky (a to se mu většinou podaří, neboť je nesmírně mrňavý), podmaní si její metabolismus, využije ho a donutí ji chovat se podle toho, jak chce on - většinou sloužit k jeho vlastní replikaci a množení. Ta buňka si ovšem většinou po čase uvědomí, že je jaksi "nesvá" a začne se bránit.

To jsem uvedl jen jako příklad, nehodlám zde vykládat imunitní procesy na úrovni buňky nebo organismu, k čemuž mi chybí kompetence, ale ten příklad měl osvětlit následující: Informací není samotný podnět, nějaká *message*, ale teprve podnět recipovaný, zpracovaný a využitý. A z toho můžeme vyvodit první předběžné poučení: Nezáleží na tom, kolik různých sdělení, virů, hoaxů a mémů, anebo jenom stimulů v kódu, jemuž nerozumíme, a tudíž ho vnímáme jako prostý šum, okolo nás létá a snaží se k nám dostat. Významnými je učiníme teprve tehdy, když je "vezmeme za své", začneme se jimi zabývat, reagovat na ně a necháme se jimi ovlivnit. (Pravda u virů se toto děje mimo naše vědomí, na úrovni těla, ale ono má mnoho způsobů, jak virus "odmítnout" a "nevzít za své". Říká se tomu imunita.)

Když už tedy zhruba víme, co je to informace, co by tedy byla ona *des-informace*. Tak nejprve lingvistická poznámka: Předpona *des-* není latinská (tuším francouzská) - slovo samotné je tedy kalk. V latině bychom musili použít *de-*. Ovšem latina nekombinuje předpony, takže výsledné slovo by znělo *deformatio*. Ale to přece známe! Deformace je znetvoření; poškození, poničení již

existujícího tvaru, jeho pokrivení, pokroucení. Pokud se omezíme na onen moderní význam informace, jakožto něčeho, co v nás vzbudí určitý výkon, jehož výsledkem je poznání, pak překroucená informace, bude informací nedokonalou, která sice může podnítit k určitému poznání ale nikoli dokonalému a bezchybnému. To je ovšem situace, s níž se setkáváme dnes a denně: stačí chrchlavý telefon a budeme na tetičku čekat na nádraží ve Vršovcích místo v Holešovicích. Signál, *message* ovšem může někdo také deformovat záměrně a pro to máme jedno úplně pradávné slovo: lež.¹

A teď se konečně dostáváme k citlivým a ožehavým otázkám. Proč ti, kteří brojí proti "dezinformacím" neřeknou rovnou, že to jsou lži? Napadá mě několik důvodů: Za prvé slovo dezinformace pěkně vypadá - je moderní, má švih. Člověk, jenž ho používá, se tímto pasuje na inteligenta. (Ehmm. Opravdu?) Za druhé: Nařknout někoho ze lži není jen, tak; většinou se pak po dotyčném chce, aby své tvrzení prokázal, tedy svého oponenta ze lži takzvaně usvědčil. A to jde mnohdy těžce. Za třetí - a to je důvod nejmazanější a zároveň nejohavnější: za dezinformace můžeme označit informace, které se nám nehodí, informace které boří obraz světa tak, jak jsme si ho poskládali my, a který bychom - och jak často! - rádi vnutili druhým; případně jsme ho převzali v rámci nějaké "svaté tradice", která nesmí být zpochybněna (a je lhostejno zda jde o tradici fundamentalisticky náboženskou, fundamentalisticky politickou, nebo fundamentalisticky vědeckou). Proto (to není za čtvrté, to je důsledek předchozího) tak bývají označovány *skutečné* informace, tedy takové, které mají schopnost plně v nás aktivovat poznávací proces, jenomže jsou nekompatibilní s tím, v co právě věříme.

Pokud se takového šermování "dezinformacemi" dopouští jedinec, je to sice hloupé, ale za svou nevědomost je každý před duchovním světem a před sebou odpovědný sám. Mnohem horší je, když se toho dopouští korporace, a to ony zhusta dělají - důvod je prostý: reklama, každá liška přeci chválí svůj ocas, zatímco "běžný prací prášek...". O důvod víc, proč nevěřit reklamě. A kdo jí věří, sám je si vinen svou škodou, nastává regres k předchozí situaci. Ovšem opravdu hrůzu vzbuzující je, když něco takového dělá státní agentura. Tady už to znamená záměrné potlačování určitých myšlenek (občas i s jejich nositeli). O ruských "trollích farmách" se ví dlouho, ale zdaž jsou na světě jediné? Ze spolku Sisyfos jsme měli za blahých časů legraci, ovšem, pokud se tak či onak přetransformuje ve "*Státní agenturu proti dezinformacím*"...? Hrůza pomyslet. Pak budou každého akademického činitele lustrovat, zdali někde něco nenapsal nebo neproslal proti scientistickému evangeliu. Takoví lidé se pak nedostanou do médií, nebudou jim vycházet knihy ani články....

Radši skončím. Dejž Bůh, abych byl špatným prorokem! Dejž Bůh, abych jen "slyšel trávu růst"!

in Monte Cuthna. IV Kal Maii AD MMXXI

---

¹ Lži jsem se věnoval v článku <http://andresius.pise.cz/163-pravda.html>; může samozřejmě jít také o takzvanou polopravdu, kdy byla z informace záměrně vyjmuta a pozměněna pouze určitá část